

Pest i test...

Text / Foto : ÅKE STENQVIST

● Konsumenter är godtrogna och genomskådar aldrig tveksamheter i tidningarnas påstådda konsumentupplysning. Vilket även kan leda till felaktiga omdömen för i sig utmärkta produkter. Men varje år måste ändå något testas och otaliga produkter nagelfars i jakten på värdestämpeln "Bäst i test". Produkter granskas och testresultaten presenteras mer eller mindre tydliga i text och på snygga tablåer till läsarens vägledning. Konsumentens öga fastnar dock ändå oftast på produkter med stämpeln "Bäst i test". Några orkar kanske läsa mellan raderna och ser då angivna underlag för bedömningen eller de uppenbara begränsningar som råder.

Ett lysande exempel på detta var det cykeltest Konsumentverkets tidskrift Råd och Rön genomförde 2005. Hållfastheten granskades av Svensk Maskinprovning, ett mekaniskt test där valda cykeldelar fick likvärdig behandling. Resultaten blev lagom upplysande och ganska förutsägbara. Lågprismodellerna fick självklart sämre betyg och ett par visade sig vara rejält dåliga. Funktionstestet bestod av att en utvald panel använde cyklarna under normala förhållanden och sedan gav sina personliga omdömen. Och här kom man till samma slutsats som SMP.

Kvällspressen extremt tveksam

Mina kritiska ögon fastnade dock på det "bromsbetyg", som testcyklisterna gav. Här lyckades de sänka betyget rejält på de billigare modellerna – inget tveksamt i sig. Om det inte varit för att det gavs vitt skilda omdömen på exakt samma nav (Shimano Nexus 7-växlat), som endast tillverkas i en enhetlig kvalitet. Här måste felaktigheten i bedömningen alltså ligga hos provcyklisternas negativa hållning till alla lågprismärken, vilka därför fick sämre bromsbetyg. Råd och Rön har stor auktoritet på området och borde därför inte göra sådana uppenbara tabbar. Naturligtvis hamnade resultaten i dagspressen med oförtjänt dålig reklam för några av lågpriscyklarna.

Egendomliga tester existerar också på andra områden. Inför barnvagnsköpet köptes en mängd olika tidskrifter och naturligtvis fastnade den blivande modern för en artikel, som basunerade ut "Bäst i Test". Tveksamt granskade jag

omdömena och krävde att få läsa dem i lugn och ro. Det krävdes inte många minuter innan en felande länk hittades. Testet hade genomförts av endast två personer utan testerfarenhet samt enbart på ett fåtal vagnar på marknaden. Ändå presenterades en mängd åsikter innan vinnaren kunde koras. Vinnaren Kronan – samma vagn som en av testdeltagarna redan ägde. Mycket tveksam objektivitet alltså, men testet hade utan tvekan stor påverkan.

Absolut störst genomslag har dock kvällstidningar som Aftonbladet och Expressen, där man ofta lyckas få till tester som egentligen är extremt tveksamma. Där "journalisten" knappt behärskar produkterna bättre än det skrivna ordet. Om dessa tester inte köps in från andra tidningar med bättre koll, får man nog här anta att journalistens bedömning mer speglar hans egen åsikt och inte någon produktkunskap. Många tester baseras idag på uppgifter som tillverkaren tillhandahåller. Glättiga reklamfoldrar och Google-träffar verkar vara basen för många testfakta.

En test-tendens är att INTE utse det dyraste eller billigaste märket till "Bäst-i-test" – oavsett resultat. Vanligen ges titeln i stället till någon lagom tråkig produkt i det övre medelskiktet. Lagom blir alltså "Bäst-i-Test", vilket ger in-

tryck av att man tänkt till. Undantaget är specialinriktade tidningar, som tvärtom älskar att ge den dyraste produkten "Bäst-i-test"-titeln. Vill man inte utse enbart en ensam dyr testvinnare, kan man dessutom ofta ta till omdömet "Mest prisvärd" för en billigare modell.

Ofta balanserar testerna på en hårfin linje, gränsande till ren produktreklam. Råkar du läsa ett test med en klar vinnare och någon sida senare reklamen för samma produkt – ja, då måste du ifrågasätta testets värde. Jag misstänker att ingen redaktion vågar mosa en usel produkt, som köper stor reklamplats i samma tidning. Det är lönsammare att vara positivt inställd till en annonsörs produkter.

Positiv = seriös?

En del tidningar med "test-image" verkar dessutom känna sig tvingade att alltid säga något positivt + negativt om testprodukten, för att framstå som noggranna och seriösa. Detta kan nå smått komiska nivåer, när man efter en lyrisk artikel och lysande plus-omdömen hittar några små petitesseer på minussidan. I den annars trevliga cykeltidningen Kadens nr 01-12 fick Specialized Tarmac SL4 på minussidan omdömet "däcken saknar det sista lilla extra". Vad är detta sista lilla extra? Jag skulle gärna vilja veta det! Är det fel på mönstret, greppet, formen eller testpersonen? Det är också irriterande att tidningen Kadens ofta är inplastad på försäljningshyllorna. Kunde därför inte tjuvläsa deras test av 29-tummare (29 = 28-tum, men med extra breda däck). Kadens samlar många pluspoäng, men inplastningen är ett stort minus -- man vill inte köpa grisen i säcken.

Bortsett från ett fåtal undantag, beskriver testaren och testerna sällan sin inverkan subjektiva bedömning. Snarare upplevs flertalet tester som neutralt och korrekt genomförda av s k experter utan förutfattade meningar. Men experter är som cykelhandlare och taxichaufförer, fulla av slentrianmässiga åsikter, som inte alls alltid är välbalanserat korrekta. Bortsett från NCTs egna tester förstås, som står ovanför sådana futtigheter, men så saknar vi också all koppling till branschintressen.

Konkurrentbladet Cykling däremot lyckas varje år utse "Årets Cykel" bland en mindre skara tråkiga modeller från den annars så stora och intressanta marknaden. Här kan man nog ifrågasätta både det ena och det andra. Med internethandeln har svenskens cykelval också ökat betydligt. Ändå lyckas ofta "Årets cykel" bli ett vandringspris mellan ett fåtal namnkunniga företag, som ids skicka in sina egenhändigt utvalda modeller till test. Men man får väl hoppas att de flesta vet att Cykelfrämjandet och branschen står varandra ganska nära.

Näh, test är alltså ofta pest, men kan vara roligt att läsa ändå. Men var finns den test som först testar testarna? □